

USAB | Universitaire Stichting
voor Armoedebestrijding

 Powered by UAntwerp

Colloquium

Armoede en Ongelijkheid 2025

05/12/2025

Welkom

Prof. dr. Nathalie Dens, vicerector Universiteit Antwerpen

Redactie: Jill Coene, Heidi Degerickx, Caroline Dewilde,
Marlies D'Hertoge, Tuur Ghys, Bernard Hubeau,
Sarah Marchal, Roy Remmen, Henk Van Hootegem

ARMOEDE & ONGELIJK- HEID

Jaarboek 2025

Jill Coene
USAB

Published by acco

Goed wonen: cruciaal voor individu en samenleving

Belgische Grondwet art. 23

- Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden [...] Die [economische, sociale en culturele] rechten omvatten inzonderheid:
 - 1) het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid [...], het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;
 - 2) het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand;
 - 3) het recht op een **behoorlijke huisvesting**;
 - 4) het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu;
 - 5) het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing;
 - 6) het recht op gezinsbijslagen.
- Verwezenlijking grondrecht op wonen wordt **op meerdere vlakken niet gerealiseerd**, in het bijzonder voor de meest kwetsbare huishoudens

Woonnoden zijn niet nieuw

“Hoe komt het dat er niettegenstaande
aanhoudende litanieën, volgehouden
pleidooien en weerkerende campagnes
nauwelijks een steen in de rivier werd
verlegd?

Het vermoedelijke antwoord:
er is geen breed gedragen officieel erkende
woonarmoede in Vlaanderen. Niet omdat
er geen mensen in woonarmoede verkeren,
maar omdat ze blijkbaar **noch een
maatschappelijk noch een politiek
probleem vormen.**”

Pascal De Decker, p. 154-155

+ Huurmarkt trekt muren op voor meest kwetsbare jongeren: “Bij immokantoren moeten we het zelfs niet proberen”

GVA 11/10/2025

+ Voor alleenstaanden wordt het bijna onbetaalbaar: zo hard treft de wooncrisis de Limburgse huurder

HBVL 12/4/2025

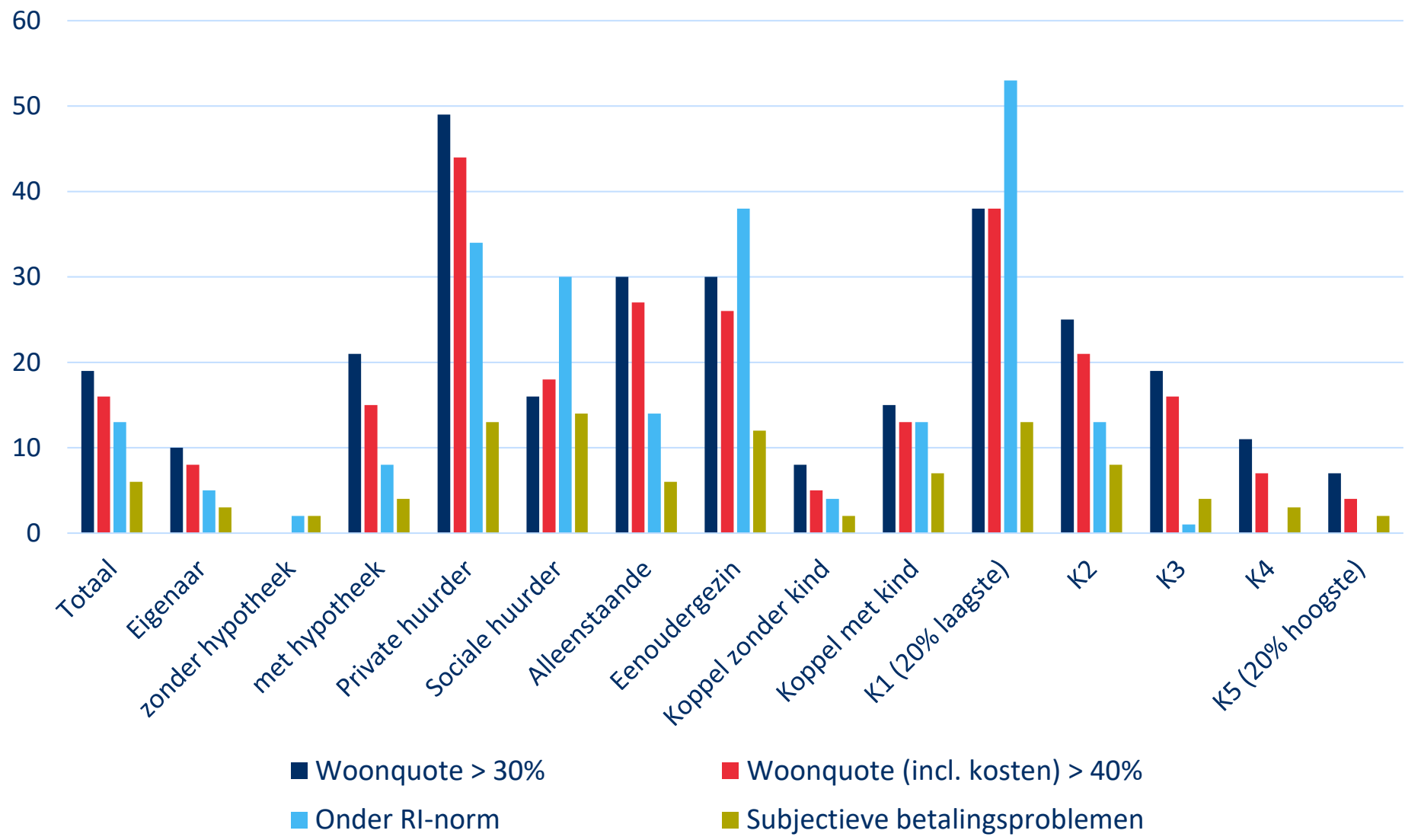
Kost van wonen weegt steeds zwaarder op gezinnen met laag inkomen

De Tijd 27/6/2025

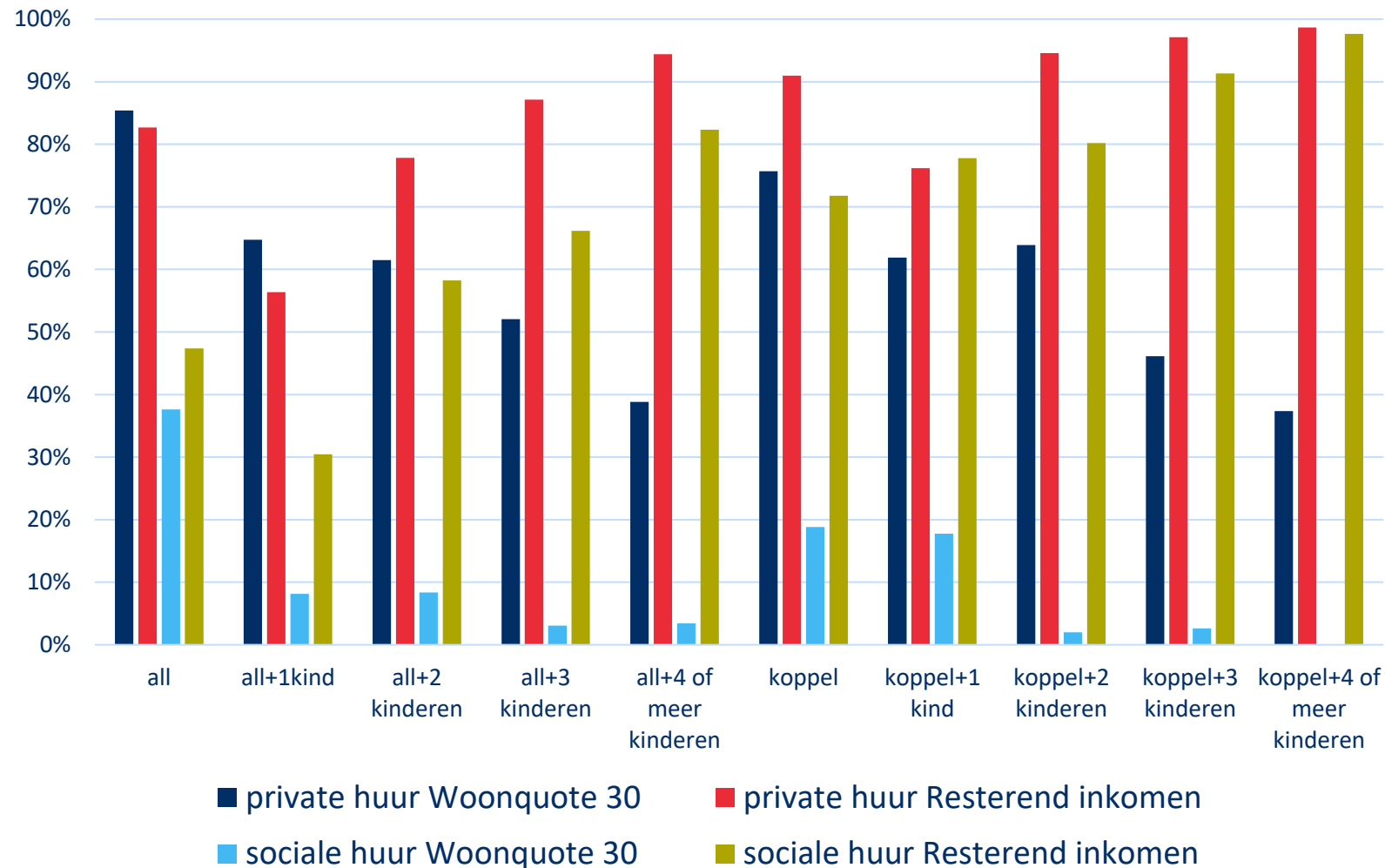
Huurprijs boven de 1.000 euro en 34 kandidaten voor dezelfde woning: hoe verhoog je toch je kansen als huurder?

HLN 15/1/2025

Betaalbaarheidsproblemen (%), Woonsurvey 2023 (de Smalen et al.)

Betaalbaarheidsproblemen (%) huurders met inkomen rond leefloon (REMI-data) (Frederickx et al.)

Demir (N-VA): “Werklozen zullen meer huur moeten betalen voor sociale woning als ze werk blijven weigeren”

HLN 23/11/2025

**4.000 euro per
ongebouwde sociale
woning: Vlaanderen beboet
gemeenten die te weinig
doen**

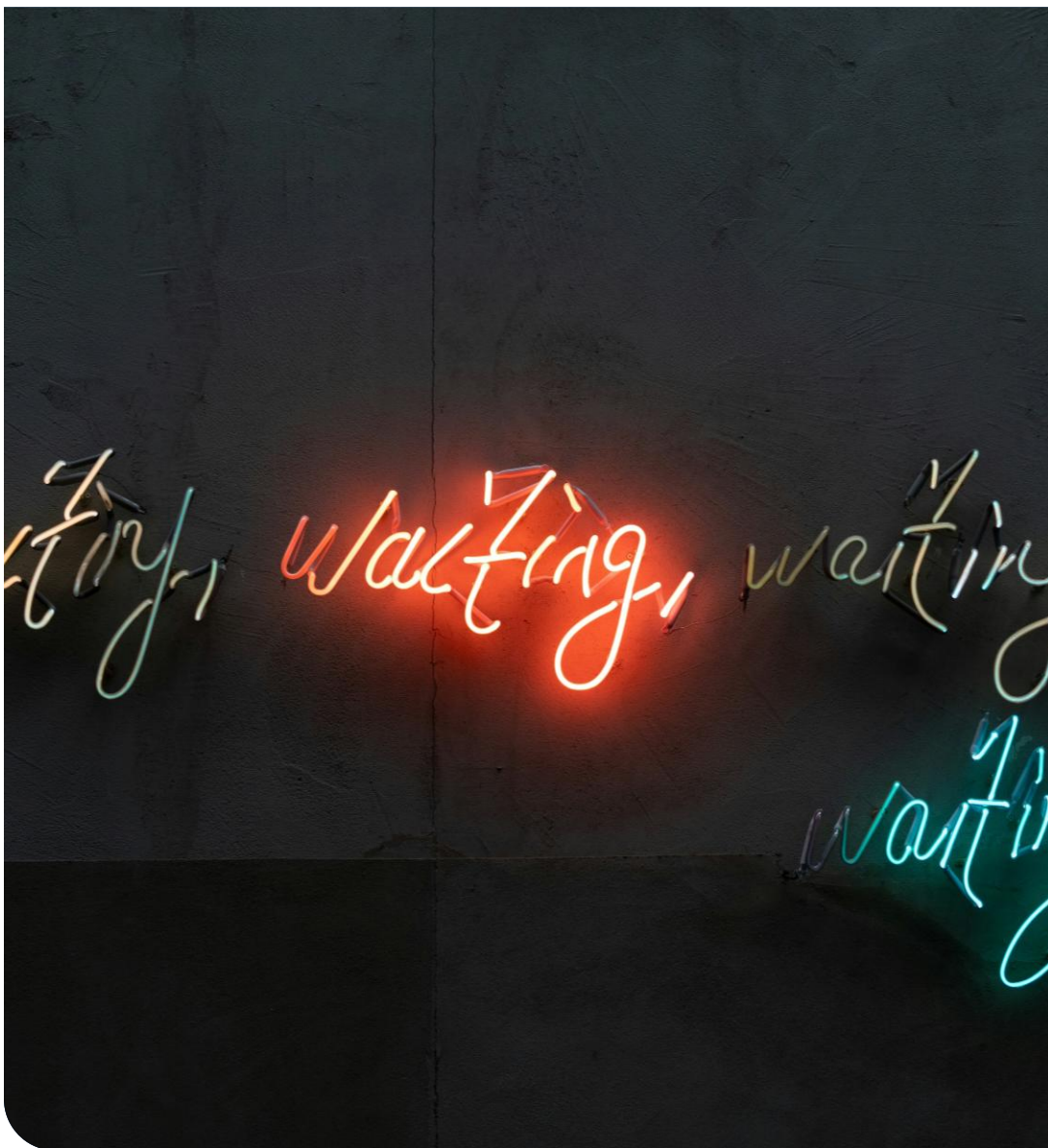
De Tijd 13/9/2025

**Wachtlijsten voor sociale woningen
verschillen sterk tussen gemeenten:
“Voor grote gezinnen is het echt lastig
iets te vinden”**

GVA 30/5/2025

**Woonzaak voert actie voor meer
sociale woningen: “Het huidige
Vlaamse groeipad is te beperkt”**

HLN 27/6/2025

Wachten op sociale woning anno 2024

- Vlaanderen: 187.874 huishoudens
- Wallonië: 49.945 huishoudens
- Brussels HG: 60.419 huishoudens
- Nieuw BSO Vlaanderen: 45.000 + 11.000 = max. 56.000 sociale woningen tegen 2042
- **Weinig ambitie:** kwart Vlaamse hh. op wachtlijst zal tegen 2042 geholpen zijn!

Residualisering sociale huisvesting (Faust)

- Residualisering?
 - Toenemende concentratie van minstbedeelden binnen sociale huisvesting
 - Beleidsmatige verschuiving waarbij overheid haar eigen rol – en die van sociale hv. binnen bredere woningmarkt – geleidelijk verkleint
- Historisch: sociale woningen ook voor middenklasse
- Keerpunt 1978: sociale huurprijzen niet langer gebaseerd op constructiekost, maar op inkomen huurder
- Maar al sinds jaren '60 contouren van dit proces zichtbaar
 - KB 1961: inkomensgrens kandidaat-huurders + verhoging huurprijzen voor bestaande bemiddelde huurders

“Uitkleding” sociale huur (Vandromme)

- Grondrecht op wonen niet gerealiseerd – daarentegen steeds **meer voorwaarden en verplichtingen**, bv. sociale huur
 - Middelentoets
 - Tijdelijke sociale huurovereenkomsten
 - Taalkennisvereiste
 - Verplicht inschrijven bij VDAB
 - Meer sanctionering

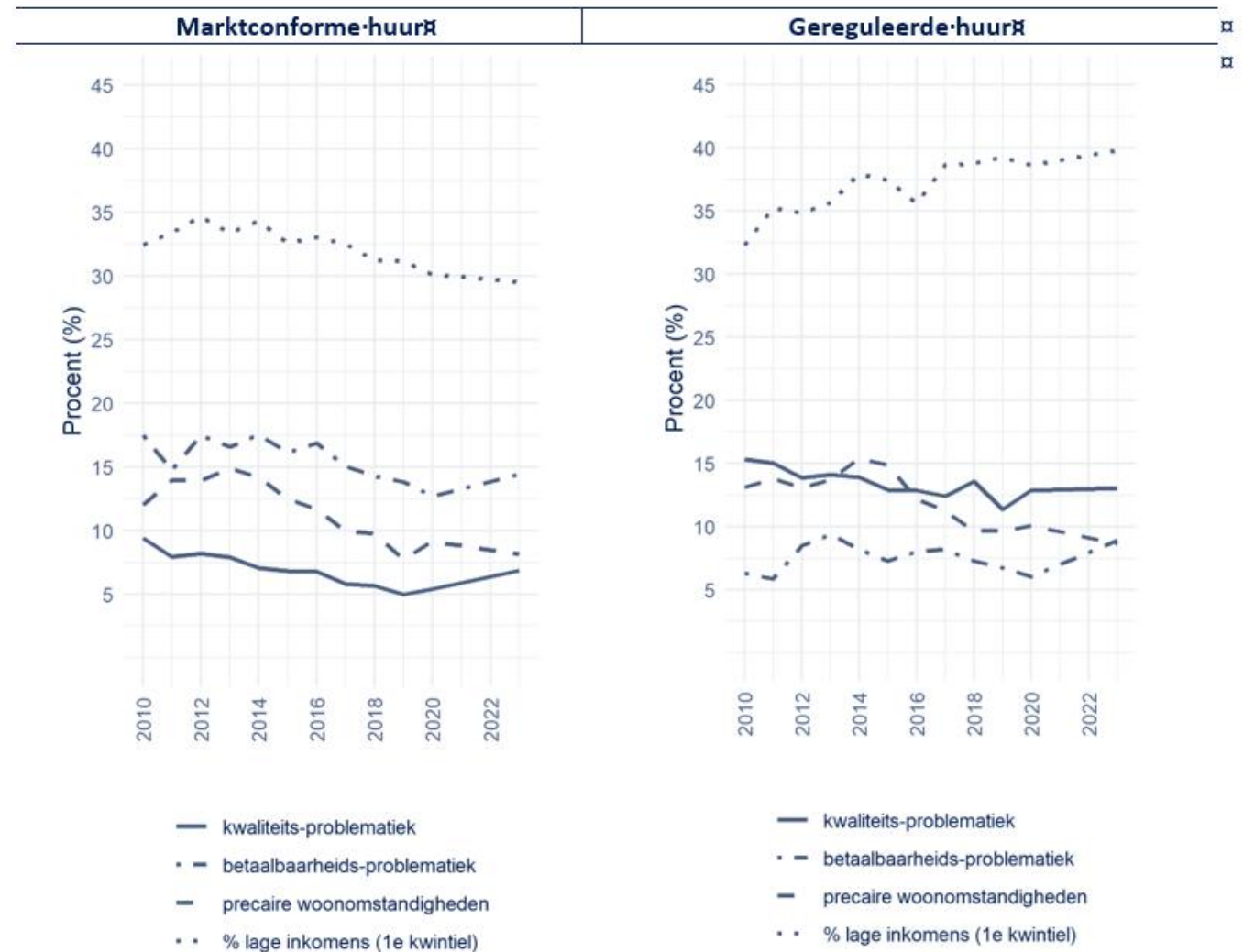
Residualisering sociale huisvesting (Gielens & Dewilde)

- SILC-data 21 Europese landen
- Lage inkomens tussen 2010-2023 meer geconcentreerd in gereguleerde huursector (32,3% in 2010 → 39,8% in 2023), mede als gevolg van liberalisering (afbouw sociale woningen + deregulering private huurmarkt)
- In marktconforme huur is er juist lichte deconcentratie (32,5% in 2010 → 29,6% in 2023)

Residualisering sociale huisvesting (Gielens & Dewilde)

Toenemende concentratie van 'kwetsbare' huurders in gereguleerde huur

gaat niet samen met toename van preciaire woonsituaties!

Selectie en discriminatie op private huurmarkt

(Verstraete & Vermeir)

- Veel concurrentie voor goedkoopste woningen
- Personen in armoede worden als ‘weinig aantrekkelijke’ huurders gezien en in geval van meerdere kandidaten vaak niet gekozen
- Veel sleutels liggen op Vlaams en federaal niveau, maar **ook hefbomen bij lokale besturen**

Ontbrekend woonbeleid voor vluchtelingen (Geldof et al.)

- Na erkenning 8 weken om opvang te verlaten
- Vluchtelingengezinnen staan grotendeels alleen in zoektocht naar veilige en geschikte woning op gesatureerde woningmarkt
- Afbouw LOI's / lokale binding sociale huisvesting
- Officieel adres: voor inschrijving gemeente en OCMW, bankrekening, inburgeringsprogramma, werk, ... → **geen inclusie zonder woonst**
- Tussenfiguren en sociaal schaduwwerk nemen rol op waar overheid te kort schiet
- Nood aan (transit)woningen & begeleiding

Patrick (66) moet uit huurflat en dreigt op straat te belanden: “Zoek al maanden naar iets betaalbaars, maar dat lijkt onmogelijke opdracht”

HLN 23/6/2025

Federale regering trekt stekker uit ‘koudeplan’ voor daklozen: minder geld voor winteropvang in grote steden

De Morgen 20/9/2025

+ Straatteam CAW is door zijn voorraad slaapzakken heen: “Meer daklozen door gestegen huurprijzen”

Nieuwsblad 7/9/2025

‘We zien slechts het topje van de ijsberg’: zesduizend kinderen in Vlaanderen zijn thuisloos

De Morgen 20/11/2025

Onvolledig zicht op uithuiszettingen (Vandewiele & Halflants)

- Schattingen
 - Brussel:
3.908 vonnissen vrederechter in 2018
 - Vlaanderen:
9.843 gezinnen bedreigd met uithuiszetting (vorderingen) in 2024
 - Wallonië:
+- 4.000 à 5.000 vonnissen vrederechter per jaar (sinds 2008)
- Administratieve uithuiszettingen (onbewoonbaarverklaring)??

Verborgen verdringing (de Monchy et al.)

- Niet enkel officieel erkende vormen (gerechtelijke en administratieve uithuiszettingen), maar **informele uithuiszettingen onder de radar**
- Bv.: verdringing door opzeg huurcontract, niet verlengen huurcontract, echtscheiding, brand, uithuiszetting door gezinslid, onbewoonbaarheidsverklaring, gerichte criminaliteit, intimidatie door huisbaas, illegale uitzetting,, ...
- Maatschappelijk werkers in de **frontlinie**
 - Verschillende strategieën om gezinnen te helpen
 - Collectiviseren van problematiek

Meting dak- en thuisloosheid (Demaerschalk et al., Vandewiele & Halflants)

- ETHOS-light + uithuiszetting
- Point-in-time
- Extrapolaties

Meting dak- en thuisloosheid (Demaerschalk et al.)

- VL: +- 19.479 (13.533 volwassenen en 5.946 kinderen) (extrapolatie)
- Wal.: +- 19.055 (14.342 volwassenen en 4.713 kinderen) (extrapolatie)
- BHG: 9.777 (waarvan 1.678 kinderen) (point-in-time 2024 Bruss'help)
- Kleine Vlaamse gemeenten 1,08 dak- of thuisloze personen per 1.000 inwoners ↔ kleine Waalse gemeenten 2,97 per 1.000 inwoners
- Profielverschillen tussen kleine Vlaamse en Waalse gemeenten

Meting dak- en thuisloosheid (Demaerschalk et al.)

	Kleine Vlaamse gemeenten	Kleine Waalse gemeenten
Bevolkingsdichtheid	Relatief hogere bevolkingsdichtheid; kleine gemeenten (<15.000 inwoners) liggen vaker nabij centrumsteden.	Lage bevolkingsdichtheid; gemeenten zijn geografisch uitgestrekter en liggen verder van steden.
Oppervlakte en ruimtelijke spreiding	Vaak sterk verbonden met omliggende steden en geïntegreerd in stedelijke netwerken.	Meer verspreide bewoning; beperkte nabijheid tot grote steden.
Infrastructuur en mobiliteit	Uitgebouwd openbaar vervoernetwerk (bus, tram, trein).	Openbaar vervoer is schaarser en minder frequent.
Aanwezigheid sociale voorzieningen	Aanbod van OCMW-hulp en samenwerkingsverbanden met CAW.	Voornamelijk OCMW-hulp; Relais Sociaux enkel aanwezig in stedelijke contexten.

Oplossingen

Simulatie uitbreiding huurpremie (Frederickx et al.)

- Voor private huurders in REMI-dataset met inkomen t.h.v. leefloon
- Financieel voordeel huurpremie:
mediaan tussen € 162 (koppel zonder kinderen in 'andere' gemeente) en € 326 (koppel met vier of meer kinderen in gemeente met hogere huurgrens)
- Huurpremie verlaagt aandeel gezinnen dat > 30% van inkomen aan huur besteedt met 4 tot 17 ppt.
- Huurpremie verlaagt aandeel gezinnen met ontoereikend resterend inkomen (impact grootst bij all. + eenoudergezinnen: - 22 à - 36 ppt.)

Randvoorwaarden (Frederickx et al.)

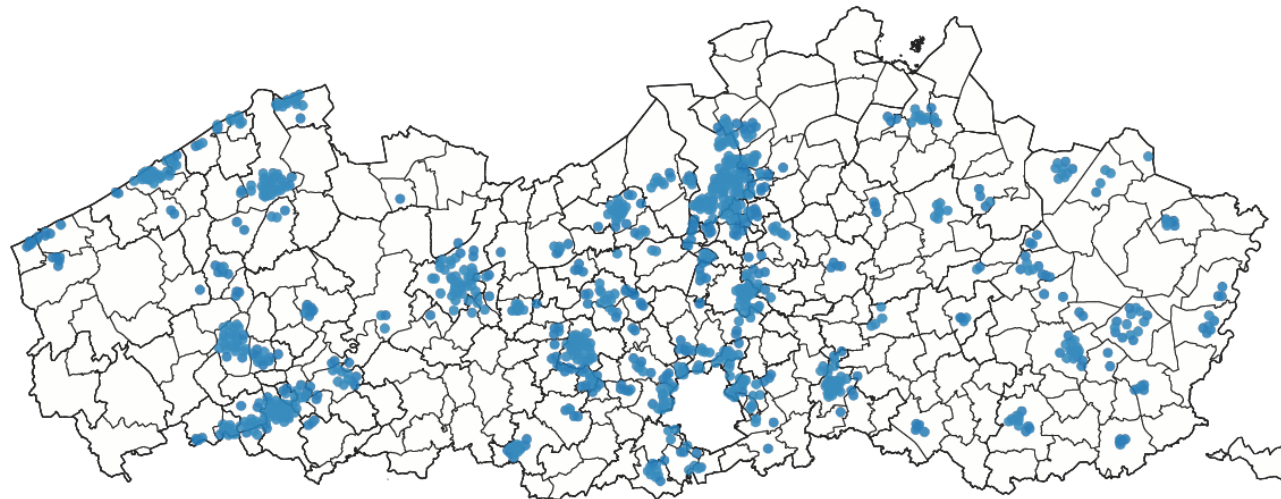
- Snellere toekenning
- Aangepaste maximale huurprijzen
- Significant optrekken bedrag
- Sidenote: koppeling kwaliteitseisen verhoogt non-take-up (Coene et al., NTA)

Simulatie sociale woning (Frederickx et al.)

- Voor private huurders in REMI-dataset met inkomen t.h.v. leefloon
- Financieel voordeel sociale woning:
mediaan tussen € 332 (alleenstaanden) en € 511 (alleenstaanden met vier of meer kinderen)
- Met sociale woning spendeert geen enkel gezin > 30% van inkomen aan huur
- Sociale woning verlaagt aandeel gezinnen met ontoereikend resterend inkomen met 5 à 78 procentpunten
- Sommige gezinstypes kampen ook na sociale woning met ontoereikend inkomen
→ geen garantie op financiële toereikendheid, maar **sterke bijdrage aan verkleinen kloof** tussen inkomen en noodzakelijke uitgaven

Bereikbaarheid sociale woningen (Cochez et al.)

- Meeste sociale woningen goed bereikbaar op vlak van mobiliteit, toegang tot diensten en jobbereikbaarheid – mits regionale verschillen
- Potentieel geschikte locaties (maar in elke gemeente kandidaat-huurders)

Locaties met weinig sociale woningen en hoge bereikbaarheid

Deze kaart toont de centroiden van statistische sectoren die behoren tot de twee hoogste kwintielen van de Mobiscore (7,74-9,17), gecombineerd met het laagste kwintiel van het aantal sociale woningen (0-35)

- Locaties hoge Mobiscore en laag aantal sociale woningen
- Woonmaatschappijen
- Gemeentegrenzen

Randvoorwaarden

- Verduurzaam bestaande sociale woningen (Blommaert et al.)
 - Structurele financiering
 - Verlaging administratieve lasten
- Investeer in begeleiding/aanklampende hulpverlening (zie bv. Gielens & Dewilde, Put et al.)
- Verhoog laagste inkomens substantieel
- Stop met sanctioneren en culpabiliseren

Bestrijd dak- en thuisloosheid

- Preventieve en woongerichte oplossingen (zie o.a. Back On Track) (Marana et al.)
- Toegang tot stabiel inkomen, passende zorg en sociale inclusie
- Intergemeentelijke samenwerking om ook in kleinere gemeenten een basisaanbod van opvang, begeleiding en preventie uit te bouwen

Huub Brouwer

Een pleidooi voor een rijkdomsgrens

Tilburg University

A close-up photograph of an espresso machine's spout pouring a stream of dark coffee into a vibrant red ceramic cup. The cup sits on a metal drip tray. The background is softly blurred, showing parts of the machine and another cup. The word "Pauze" is overlaid in white text in the center of the image.

Pauze

Panelgesprek

- Arthur Orlans (schepen voor wonen Mechelen)
- Maryline Thiry (SAAMO)
- Annemie Verhoeven (Netwerk Coöperatief Wonen)
- Joy Verstichele (Vlaams huurdersplatform)

Moderator: Bernard Hubeau

Henk Van Hootegem

**Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting**

Een jaarboek met een diversiteit aan invalshoeken

Algemene analyse (<i>wooncrisis/polycrisis</i>)	Europese vergelijking (<i>sociale huur</i>)
Juridische analyse (<i>grondrecht wonen</i>)	Ruimtelijke analyse (<i>bereikbaarheid sociale woningen</i>)
Surveygegevens (<i>resultaten Woonsurvey 2023</i>)	Expertinterviews (<i>verduurzaming van sociale woningen</i>)
Referentiebudgetten (<i>onderzoek betaalbaarheid</i>)	Gebruik SILC-enquête (<i>energiearmoede</i>)
Sociologische analyse (<i>woonnood in onze samenleving</i>)	Evaluatie pilootproject (<i>hernieuwbaar-energieproject</i>)
Interviews en focusgroepen (<i>wooncrisis vluchtelingen</i>)	Meetstrategie (<i>dak- en thuisloosheid</i>)
Cijfers (<i>private huurmarkt</i>)	Tellingen (<i>dak- en thuisloosheid</i>)
Observaties zittingen vrederechten & microverhalen (<i>uithuiszettingen</i>)	Evaluatie-onderzoek (<i>begeleidingsprogramma dak- en thuisloosheid</i>)
Analyses woonpermanenties (<i>uithuiszettingen</i>)	Cijfers armoede en sociale uitsluiting, door Jill Coene
Historische analyse (<i>sociaal woonaanbod</i>)	Wat vinden de mensen in armoede nu zelf, door het Netwerk tegen armoede

Kleine reflectie

- Zijn er al te veel rapporten?
- Wantrouwen en stigmatisering
- Een toegenomen voorwaardelijkheid voor sociale huur (en een afgenomen toegankelijkheid)
- Ongelijkheid op de woningmarkt / Huisvesting als motor van ongelijkheid
- Effectief grondrecht op wonen (*'droit au logement opposable'*)
- « Polycrisis »: wonen verweven met klimaat, energie, ongelijkheid, gezondheid, ruimtelijke ordening, werk...

Met vereende krachten (een TEDPEP-talk)

(van academici, armoedeverenigingen en –netwerken, middenveld, diensten en administraties, mensenrechteninstellingen...)

- Cijfers, en beschrijving van trajecten
- Armoedetoetsen op nieuwe maatregelen
- Evaluatie van bestaande maatregelen
- Experimenteerruimte en pilootprojecten
- Innovatieve financieringsmodellen
- Collectieve actie, rechtszaken
- Inbreng van ervaringskennis
- Dialoog en overleg
- (Tegen)stem in het beleids- en het maatschappelijk debat

Dank

- Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding van UAntwerpen, en Jill Coene als coördinator
- De auteurs van de verschillende hoofdstukken
- De redactieraad van het Jaarboek
- En u allen, voor de interesse, aanwezigheid, en engagement voor de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting

